

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöalan rahoitusvälineestä (LIFE+)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 26 päivänä marraskuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöalan rahoitusvälineestä (LIFE+) (E 127/2004 vp) ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ympäristöneuvos Jussi Soramäki, ympäristöministeriö
- vanhempi budjettisihteeri Päivi Valkama, valtiovarainministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöalan rahoitusvälineestä (LIFE+) täydentää muihin politiikkoihin integroitua ympäristörahoitusta tukien yhteisön ympäristöpolitiikan ja lainsäädännön kehittämistä, toimeenpanoa, seuranta ja arviointia sekä tiedottamista ja tiedon levitystä. Asetuksella korvataan voimassaolevan LIFE-asetuksen LIFE-luonto- ja LIFE-ympäristö-rahoitusvälineet, Forest Focus -asetuksen mukainen rahoitus, yhteisön toimintaohjelma ympäristöjärjestöjen tukemiseksi, kaupunkien ympäristöyhteistyötä tukeva ohjelma sekä yleistä politiikan kehittämistä ja toimeenpanoa tukevaa rahoitusta.

LIFE+ koostuu ensinnäkin toimeenpanoa ja hallintoa sekä toiseksi tiedottamista ja tiedon levitystä koskevasta osasta. Asetuksen toimeenpano perustuu erikseen laadittaviin monivuotisiin

strategisiin ohjelmiin, joissa määritellään pääta-voitteet, ensisijaiset toimet, tuettavat toimet ja alustava rahoitus. Tämän vuoksi laaditaan joka vuosi vuosiohjelmat.

Komissio on aiemmissa yhteyksissä esittänyt, että LIFE+-asetus on osa laajempaa Natura 2000 -verkoston yhteisörahoitusta. Komission työryhmän arvion mukaan Naturan rahoitustarve vuositason olisi noin 6,1 miljardia euroa (EU-25), josta noin puolet voisi olla yhteisörahoitusta. Ympäristöalan rahoitusvälineelle ei ole suunniteltu kovin merkittävää roolia Naturan rahoittamisessa. Ehdotuksesta ei ilmene, kuinka suuri osuus rahoituksesta tähän käytettäisiin. Komission aiempien alustavien arvioiden mukaan 1,8—2 miljardia voitaisiin ohjata rakenne- ja koheesiorahastojen kautta ja maaseudun kehittämisasiäsetuksen osuus olisi vuositason olisi noin 1—1,2 miljardia euroa.

Valtioneuvoston kanta

Suomi tukee rahoituksen hallinnoinnin tehokkuuden parantamista yhdistämällä pieniä rahoitusinstrumentteja yhdeksi kokonaisuudeksi. Monivuotiset strategiset ohjelmat ja yksivuotiset työohjelmat mahdollistavat tarpeellisen joustavuuden ja reagoimisen ohjelmakauden aikana esiin nousseisiin kysymyksiin. Rahoitusvälineen tavoitteiden selkeämpi kytkentä yhteisön ympäristöpolitiikan ja erityisesti kuudennen ympäristöohjelman prioriteettien toteuttamiseen on kannatettavaa.

Suomi pitää tärkeänä, että komissio laatii aseuksen käsittelyä varten tarkemman selvityksen budjetin rakenteesta ja alustavan ehdotuksen rahoituksen jakautumisesta ensisijaisiin toimintaluokkiin ja tuettaviin toimiin.

LIFE+-asetusta on tarkoitus käyttää Natura 2000 -verkostoon sisällytetyille alueille niiden toimien rahoittamiseen, joihin ei muuten saa yh-

teisörahoitusta. Komission ehdotuksella LIFE+-rahoitusvälineeksi ei kuitenkaan voida riittävästi rahoittaa niitä Natura-verkoston perustamiseen ja ylläpitämiseen liittyviä toimia, jotka jäävät aluekehitys- ja maaseudun kehittämisrahoituksen ulkopuolelle. LIFE+-rahoitusvälinettä tulisi muokata siten, että sitä voitaisiin käyttää myös Natura 2000 -verkoston perustamiseen, hoitoon ja käyttöön liittyvien toimien rahoittamiseen. Tämä edellyttää, että resursseja ohjataan Natura 2000 -verkostoon komission esittämää huomattavasti enemmän ympäristöalan rahoitusvälineen kautta. Rahoituskehys on vaatimaton siihen nähden, että sen tavoitteet sisältävät ympäristöpolitiikan ja -lainsäädännön kehittämisen, sen toimeenpanon edistämisen ja erityisesti kuudennen ympäristöohjelman ja sen prioriteettien edistämisen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan LIFE+-asetusehdotuksen ongelmallisuudesta. Aseuksen tavoitteena on tukea EU:n Lissabonin ja Göteborgin Eurooppa-neuvostoissa asetettuja strategisia tavoitteita ja erityisesti kuudennen ympäristöohjelman prioriteettialoja. Nämä koskevat ilmastonmuutosta, luonnonsuojelua ja biologista monimuotoisuutta, ympäristöä ja terveyttä ja elämänlaatua sekä luonnonvaroja ja jätteitä. Asetusta on tarkoitus käyttää muun ohella myös Natura 2000 -verkoston rahoittamiseen, ympäristöpolitiikan toimeenpanon edistämiseen, kansalaisjärjestöjen tukemiseen ja ympäristötietoisuuden lisäämiseen. Laaja soveltamisala huomioon ottaen ehdotettu budjetti on varsin vaatimaton. Ehdotettu budjetti vuosille 2007–2013

on 2,19 miljardia euroa eli vuositasolla 318 miljoonaa euroa (EU-25).

Valiokunta pitää ongelmallisena sitä, että ehdotuksesta ei käy ilmi, tuleeko rahoitus jatkossa olemaan Suomelle edullisena pidettyä hankekohtaista rahoitusta vai siirtyäänkö maakohtaisiin kiintiöihin. Epäselvää on myös se, miten Suomelle tärkeiden rahoitusvälineiden kuten LIFE-luonto- ja Forest Focus -rahoitusta jatketaan. Komissiolle siirtyisi merkittävästi päätösvaltaa, kun tarkempien prioriteettien asettaminen, ohjelmien laatiminen ja rahanjako tapahtuisi komission päätöksillä. Valiokunta tukee kantaa komissiota avustavasta sääntelykomiteasta, jolla turvattaisiin rahanjaon tasapuolisuutta eri maiden hankkeiden kesken.

LIFE+ asetusehdotuksessa ympäristöteknologia ja ekotehokkaat innovaatiot on rajattu rahoitusvälineen soveltamisalan ulkopuolelle. Rajaus tulee hyväksyä vain, jos tätä koskeva rahoitus sisältyy muuhun rahoitusvälineeseen, lähinnä kilpailukyky ja innovaatio -puiteohjelmaan.

Valiokunta on erityisen huolestunut Natura 2000 -verkoston rahoitukseen liittyvästä epäselvyydestä. Valiokunta on Natura 2000 -verkoston rahoittamisesta antamassaan lausunnossa¹ katsonut, että Suomen ensisijaisen tavoitteen tulee olla yhteisön rahoituksen ohjaaminen Natura-verkostoon erillisen rahoitusvälineen kautta tai vaihtoehtoisesti rahoitusta on ohjattava riittä-

västi LIFE+-rahoitusvälineen kautta, josta kiinteä osuus on ohjattava verkoston rahoitukseen. Komission esittämä asetusehdotus huomioon ottaen rahoituksen riittävyys näyttää erittäin epätodennäköiseltä. Koko rahoituskehiksen ollessa avoinna ei myöskään rakennerahastojen kautta ohjattavaa tai muuta rahoitusta ole mahdollista ennakoita. Kannanottojen tehokkaasta koordinoinnista tulee huolehtia, jotta kuvatut tavoitteet voidaan ottaa huomioon eri rahoitusvälineitä koskevien ehdotusten käsittelyssä.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

¹ YmVL 31/2004 vp valtioneuvoston selvityksestä komission tiedonannosta neuvostolle ja Euroopan parlamentille Natura 2000 -verkoston rahoittamisesta.

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiisanen /vas
vpj. Heidi Hautala /vihr
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Jouko Laxell /kok

Mikaela Nylander /r
Heikki A. Ollila /kok
Eero Reijonen /kesk
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vas
Ahti Vielma /kok
Pia Viitanen /sd
vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.